

Vergaderjaar 2013–2014

33 750 IV

Vaststelling van de begrotingsstaat van Koninkrijksrelaties (IV) voor het jaar 2014

W

VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG

Vastgesteld 5 juni 2014

De commissie voor Koninkrijksrelaties¹ (KOREL) heeft op 15 april 2014 mondeling overleg gevoerd met Minister Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over **de rapporten, de kabinetsreactie en de profielschets voor een nieuwe Rijksvertegenwoordiger** (EK 33 750-IV, letter Q, met het rapport kleine evaluatie Caribisch Nederland en het ISB-rapport).

Van het overleg brengt de commissie bijgaand stenografisch verslag uit.

De voorzitter van de commissie voor Koninkrijksrelaties,
Linthorst

De griffier van de commissie voor Koninkrijksrelaties,
Bergman

¹ Samenstelling:

Holdijk (SGP), Linthorst (PvdA) (*voorzitter*), Terpstra (CDA), Slagter-Roukema (SP), Engels (D66), Nagel (50PLUS), Van Bijsterveld (CDA), Van Kappen (VVD), Koffeman (PvdD), Quik-Schuijt (SP), Th. de Graaf (D66) (*vice-voorzitter*), Ganzevoort (GL), De Lange (OSF), Koole (PvdA), Schrijver (PvdA), Sörensen (PVV), Reynaers (PVV), Van Dijk (PVV), Ester (CU), De Grave (VVD), Beckers (VVD), Swagerman (VVD)

Voorzitter: Linthorst
Griffier: Bergman

Aanwezig zijn tien leden der Kamer, te weten: Van Bijsterveld, Van Dijk, Engels, Ganzevoort, De Graaf, Van Kappen, Koole, Linthorst, Quik-Schuijt en Slagter,

en Minister Plasterk, die vergezeld is van enkele ambtenaren van zijn ministerie.

Aanvang 13.30 uur.

De **voorzitter**: Het is prettig dat wij nog voor het reces met elkaar kunnen spreken. De recessen van de Eerste en de Tweede Kamer lopen dit jaar niet parallel. Wij zijn volgende week weg en wij komen 6 mei weer terug, maar dan is de Tweede Kamer nog op reces. Als wij daarop moeten wachten, zou het wel erg laat worden.

Misschien is het handig om een kort voorstelrondje te doen.

De leden stellen zich voor met naam en fractie. De ambtenaren die de Minister vergezellen, stellen zich voor als: Richard van Zwol, secretaris-generaal, Erwin Arkenbout, directeur Koninkrijksrelaties, en Jan Bandsma, medewerker directie Koninkrijksrelaties.

Minister **Plasterk**: Misschien is het goed hieraan toe te voegen dat onze secretaris-generaal bij zijn aantreden heeft gevraagd om ook lijnverantwoordelijk te zijn voor het hele terrein van koninkrijksrelaties. Dat valt dus niet onder een andere directeur-generaal, maar direct onder de secretaris-generaal die daarop actief acteert.

De **voorzitter**: Wij hebben even gewacht tot het algemeen overleg in de Tweede Kamer heeft plaatsgevonden, want wij kennen onze plaats. Wij zijn volgtijdelijk. Het stenografisch verslag van die bijeenkomst is pas over twee weken beschikbaar. Misschien kan de Minister om te beginnen toelichten wat er precies is afgesproken met de Tweede Kamer. Wij kunnen daar dan op voortborduren.

Minister **Plasterk**: Mevrouw de voorzitter. Dank voor de betrokkenheid, zoals altijd, bij het Koninkrijk en bij de BES. De mensen daar willen liever niet dat het zo wordt genoemd. Die structuur bestaat niet, zeggen zij. Zij spreken in principe over Caribisch Nederland. Ik geef een korte update naar aanleiding van het algemeen overleg in de Tweede Kamer vorige week over de organisatie van het openbaar bestuur op het terrein van Caribisch Nederland. De spil daarin is de Rijksvertegenwoordiger. In de brief aan de Kamer wordt gesteld dat een en ander is gedaan om de positie van de Rijksvertegenwoordiger te verstevigen en de coördinatie strakker te maken. Ik heb in het debat een aantal toezeggingen gedaan. Ik zal ze zo opsommen, want dat is met name de update. Het is de bedoeling dat de Rijksvertegenwoordiger de verbindende schakel wordt tussen de eilandsbesturen en de CN(Caribisch Nederland)-tafel. Aan de CN-tafel wordt het beleid gemaakt. De CN-tafel is in principe maandelijks en de CN-week is één keer per jaar. Daar zitten dan ook alle betrokken bewindspersonen aan tafel. De Rijksvertegenwoordiger is altijd bij de CN-tafel. Er gebeurt niets buiten hem om. Hij moet daarom ook een krachtige figuur zijn in het hele speelveld. Hij wordt bestuurd van de RCN(Rijksdienst Caribisch Nederland)/Centraal. Bij RCN werken 665,75 mensen. Dat zijn niet allemaal beleidsambtenaren; de mensen van de politie en de brandweer, het gevangenispersoneel enzovoorts zitten daar ook in. Overigens zijn het voor 85% lokale mensen en dus niet alleen maar mensen die uit Nederland naar de eilanden zijn gestuurd. RCN/Centraal

heeft 87,5 fte en de Rijksvertegenwoordiger wordt daar de directe baas van. Dat versterkt zijn positie. Ik zeg «hij», want op dit moment staat mij de nog zittende Rijksvertegenwoordiger ogen.

De Rijksvertegenwoordiger wordt betrokken bij de aanstelling van de liaisons. Er zijn in totaal zes liaisons van de verschillende departementen. Hij wordt bij de aanstelling van de liaisons gehoord. Dit geeft al iets aan van zijn relatie ten opzichte van de liaisons. Over dit punt is vorige week uitgebreid gesproken in de Tweede Kamer. Wij moeten een verstandig pad kiezen. Voor de aansturing van de liaisons kun je natuurlijk ook aan een heel ander model denken waarin de liaisons onder de Rijksvertegenwoordiger vallen en daarmee dus ook onder mij. Dat zou voordelen kunnen hebben, maar het heeft ook nadelen. Dit kunnen wij voor het verdere gesprek reserveren.

Er is een aantal elementen toegevoegd om de positie ten opzichte van de liaisons te versterken. Nu is vaak de indruk dat de Rijksvertegenwoordiger aan de ene kant staat en de liaisons aan de andere kant en dat je via hen met de Minister van VWS of van OCW of welk ander ministerie praat.

De Rijksvertegenwoordiger heeft altijd toegang tot alle informatie. Hij kan niet te horen krijgen: dit hoeft u niet te weten. Hij kan om informatie vragen en moet die dan ook altijd krijgen.

De Rijksvertegenwoordiger moet gehoord worden voor belangrijke wetsvoorstellen en andere belangrijke stappen in het beleidsproces. Dit kan dus niet buiten hem om gebeuren.

Als de Rijksvertegenwoordiger adviseert om iets niet te doen of iets anders te doen, maar men wil er toch mee doorgaan, dan kan hij aan de noodrem trekken. Hij kan dan tegen mij of tegen de portefeuillehoudende Minister zeggen dat hij van mening is dat er onverstandig te werk wordt gegaan. Hij kan bijvoorbeeld zeggen: men is nu bezig een haven aan te leggen, maar er zou een vliegveld moeten komen, of omgekeerd, en dit is een onverstandige beslissing binnen het budget van I en M. Dan zijn er twee mogelijkheden. Nadat de Rijksvertegenwoordiger aan de rem heeft getrokken, wordt er alsnog een oplossing gevonden die de Rijksvertegenwoordiger bevredigend vindt. Als dat niet het geval is, zal ik dat aan de Kamer laten weten. Dat is nieuw. Hierdoor wordt het een instrument dat lang niet bot is, want de Rijksvertegenwoordiger kan aan de noodrem trekken en desnoods zeggen: als dit nu niet op een fatsoenlijke manier geregeld wordt, zal ik het feit dat ik dit niet verstandig vind, publiek maken. Dan wordt het een politieke kwestie. Daarmee brengen wij de Rijksvertegenwoordiger extra in positie.

Ik heb overigens de Kamer ook toegezegd dat ik haar bij de benoeming van de nieuwe Rijksvertegenwoordiger een brief zal sturen waarin ik de bevoegdheden, inclusief de aanscherping die ik net noemde, nog eens verwoord. De Kamer is dan volledig op de hoogte. Ik spreek nu over de Kamer, omdat wij het over de Tweede Kamer hadden, maar er zijn meer Kamers. Bij deze zeg ik toe dat ook de Eerste Kamer daarover wordt geïnformeerd.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): De Minister zal dat doen na de benoeming van de Rijksvertegenwoordiger, maar het lijkt mij ook wel handig dat dit al in het voortraject bekend is bij het profiel.

Minister **Plasterk**: De commissie-Van Gastel heeft een voorzet gegeven voor het profiel. Die neem ik in principe over. Datgene wat nu vandaag misschien nog wordt besproken, acht ik dan bekend. Ik ga het profiel niet herschrijven, maar wat kan worden toegevoegd of geëxpliciteerd, kan ook een rol spelen.

Dit is naar mijn mening het belangrijkste dat recentelijk is besproken over de Rijksvertegenwoordiger. Er zijn nog andere aspecten aan de orde gekomen, maar die zullen u via het verslag bereiken.

De **voorzitter**: Dank voor deze toelichting.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Voorzitter. Ik dank de Minister, omdat hij de tijd kon vinden om dit gesprek aan te gaan. Het is altijd wat lastig in de verhouding tussen de beide Kamers. In de Tweede Kamer is hier al over gediscussieerd en dit overleg komt voor de Minister misschien ook een beetje als mosterd na de maaltijd. Dit is nu eenmaal het lot van elke Minister in ons tweekamerstelsel. Als ik het goed heb, is in de discussie in de Tweede Kamer de nadruk gelegd op de vraag hoe bestuurlijk het profiel van de Rijksvertegenwoordiger eigenlijk is. Van verschillende kanten is een oproep gedaan om dat bestuurlijk profiel nog aan te scherpen, opdat het echt een positie is die overeenkomt met de positie van de commissaris van de Koning. Ik heb daar begrip voor. Zeker één opmerking van de Minister trof mij. Hij opperde dat de ook liaisons onder de Rijksvertegenwoordiger kunnen worden gebracht, maar dan vallen ze rechtstreeks onder hem. Dat suggereert dat de Minister ervan uitgaat dat de Rijksvertegenwoordiger echt een directe ambtelijke hiërarchische relatie heeft met de Minister. Ik zou echter menen dat de Rijksvertegenwoordiger meer een bestuurder zou moeten zijn die weliswaar in een aantal omschreven situaties een aanwijzing zou kunnen krijgen, maar verder op grond van een mandaat van het kabinet opereert. In de stukken is ook sprake van een mandaat van het kabinet, maar de woorden van de Minister spreken dat een beetje tegen. Het is goed als dat wordt opgehelderd. Daarom vraag ik aan de Minister: hoe bestuurlijk is die positie eigenlijk? Kan die nog scherper worden geformuleerd? Volgens mij is er in december in de Tweede Kamer een motie aangenomen over een transparante procedure voor de benoeming. Hoe staat het daarmee? Ik ga er vanuit dat dit niet alleen ABD (Algemene Bestuursdienst)-procedure is. Als wij iemand willen hebben die meer een bestuurder is, kan dit niet alleen maar via de ABD. Dan moet ook ruimte worden geboden voor externe werving, liefst zodanig dat die alle Nederlanders kan bereiken. Ik krijg daarover graag wat nadere informatie.

De heer **Van Kappen** (VVD): Voorzitter. Ik dank de Minister voor zijn toelichting op hetgeen in de Tweede Kamer is besproken. Wij moeten natuurlijk niet overdoen wat in de Tweede Kamer is gedaan. Ik wil drie punten naar voren brengen. In de eerste plaats vraag ik de Minister nog eens de procedure voor de selectie van de Rijksvertegenwoordiger uit te leggen. Ik ben een beetje de draad kwijt en ik maak mij wat zorgen over de tijdlijn. In de tweede plaats vraag ik aandacht voor een punt dat mij een beetje dwarszit, namelijk de verdeling die wij indertijd hebben gemaakt tussen rijkstaken en eilandstaken. Ik denk daarbij aan milieu. Ik begrijp het helemaal, want mensen willen natuurlijk hun directe leefomgeving zelf inrichten. Aan de andere kant hebben wij gezien dat met name het milieubeleid tot problemen leidt. Wij hebben dat gezien met die zuiveringsinstallatie van 24 miljoen. Daarin waren de exploitatiekosten niet opgenomen en daarom moesten er belastingen worden geheven. De Eilandsraad wilde dat niet want het was al zo duur. Het is nu wel allemaal opgelost, maar ik vraag me af of er nog eens wordt gekeken naar de verdeling tussen rijkstaken en eilandstaken, misschien door de RCN-tafel. Daar zitten misschien ook nog wel een paar losse eindjes. In de derde plaats, hoe wij het ook inrichten, ik ben ervan overtuigd dat de Rijksvertegenwoordiger een positie moet hebben vergelijkbaar met de special representative van de secretary-general van de VN. Hij zou een special representative moeten zijn van de Minister van Binnenlandse Zaken met de bevoegdheid om de laatste altijd rechtstreeks te kunnen bellen. Aan de RCN-tafel moet worden aangegeven waarom dingen moeten gebeuren en wat er moet gebeuren, maar de uitvoering is in feite de volledige verantwoordelijkheid van de Rijksvertegenwoordiger. Je kunt

hem daarop dan ook echt aanspreken. Hij moet de verantwoordelijkheid om het «hoe» in te vullen, ook kunnen waarmaken. In Den Haag bepalen wij waarom wat moet gebeuren en de Rijksvertegenwoordiger is degene die het «hoe» invult. Wij moeten hem daarop kunnen afrekenen en hij moet dus ook de instrumenten hebben om dat «hoe» goed te kunnen invullen.

Mevrouw **Quik-Schuijt** (SP): Voorzitter. Ik heb mij een beetje verbaasd over het feit dat in het voorstel van de commissie-Van Gastel de Rijksvertegenwoordiger geen eigen kantoor meer heeft, maar in RCN/Centraal wordt gepositioneerd. Dat vind ik een beetje raar. RCN/Centraal is een ambtelijke organisatie, maar de Rijksvertegenwoordiger wordt niet de directeur van die ambtelijke organisatie. In ieder geval, zo stel ik het me niet voor. Ik stel mij de Rijksvertegenwoordiger meer voor als een commissaris van de Koning. Dat is naar mijn mening toch de beste vergelijking. Dat verhoudt zich echter niet met een man die geen eigen kantoor heeft, maar ergens in RCN/Centraal zit. Misschien wil de Minister daar nog iets over zeggen?

De heer **Ganzevoort** (GroenLinks): Voorzitter. Ik dank de Minister, niet alleen voor zijn komst, maar ook voor de stappen die hij heeft gezet waardoor het hele stelsel van de verbinding met Caribisch Nederland wordt verbeterd. Een aantal van de zwakheden die wij hier met regelmaat hebben geconstateerd, lijken nu beter te kunnen worden geadresseerd. Dat moet natuurlijk nog blijken, maar dit lijkt mij zeker winst. Ik heb nog een vraag over het borgen van de stem van de eilanden, niet alleen bij de evaluatie maar ook in het proces voor het werven van een nieuwe Rijksvertegenwoordiger. Hoe krijgt die stem gestalte? Die borging zit natuurlijk in de profielschets die de commissie heeft opgesteld, maar is die ook in de vervolgstappen optimaal geregeld?

De heer **Koole** (PvdA): Voorzitter. Ik heb nog een aanvulling op het punt van de bevoegdheden van de Rijksvertegenwoordiger. Gaat de Minister ervan uit dat de Rijksvertegenwoordiger een volwaardig bestuurder is? Zo ja, wat houdt dat dan precies in? Ik sluit mij aan bij de opmerkingen van de heren De Graaf en Van Kappen dat het een bestuurder moet zijn die een zekere ruimte heeft om eigen beleid voeren binnen een vooropgesteld kader en daarop kan worden afgerekend, zodat hij vanuit Nederland kan worden aangesproken. Ik pleit ervoor dat wij dit ruim zien zodat er inderdaad een persoon komt die op die kwaliteiten kan worden afgerekend.

Mevrouw **Van Bijsterveld** (CDA): Voorzitter. Ik ben blij dat de discussie nu fundamenteel op gang is gekomen over de positionering van de Rijksvertegenwoordiger binnen het Nederlandse staatsbestel. Het lijkt mij van belang dat het een liaisonpersoon blijft die zowel de verbinding is van Den Haag naar de eilanden toe als ook van de eilanden naar Den Haag. Ik proef uit de opmerking van de heer Van Kappen dat de nadruk vooral zal liggen op de lijn Den Haag naar de eilanden. Wat er moet gebeuren, zou hier worden beslist en alleen hoe het moet gebeuren, wordt op de eilanden beslist. Ik weet niet of ik dit juist heb geïnterpreteerd, maar ook het tweerichtingsverkeer moet goed vorm krijgen.

De heer **Van Kappen** (VVD): Ik zeg het misschien wat kort door de bocht, maar als je ver van het vaderland zit en je moet ingewikkelde dingen doen, dan is het heel onplezierig als je voor de uitvoeringsdetails steeds op je nek wordt gezeten. Daarom heb ik gezegd dat in Nederland wordt bepaald waarom we dingen willen en wat. Binnen dat kader moet de Rijksvertegenwoordiger de bevoegdheid hebben om het «hoe», de uitvoering daarvan, volledig te kunnen aansturen. Hij moet daarvoor de

ruimte hebben, maar hij kan daarop ook worden afgerekend. Als hij die bevoegdheden niet heeft, kan hij daar niet op worden afgerekend. Je kunt dan zeggen: je doet het niet goed, maar dan kan hij antwoorden: dat klopt, maar ik mag niets en ik kan ook niets doen. Ik wil iemand hebben die volledig aansprakelijk is, zowel politiek als bestuurlijk, binnen de kaders die door de Minister worden gesteld.

De heer **Ganzevoort** (GroenLinks): Eén correctie: ook Caribisch Nederland is vaderland.

De heer **Van Kappen** (VVD): Dat is geheel juist.

De heer **Engels** (D66): Mijn vraag is helaas al door de heer De Graaf gesteld.

Minister **Plasterk**: Voorzitter. De Rijksvertegenwoordiger is een volwaardig bestuurder en in een aantal opzichten vergelijkbaar met de commissaris van de Koning. De belangrijkste afwijking is dat er geen corresponderend vertegenwoordigend lichaam is op dat bestuursniveau. Daar hebben we de laatste tijd ook mee geworsteld. Als er ergens geduvel is met een burgemeester of met een CdK, dan kan de Minister van Binnenlandse Zaken zeggen: zolang betrokkene steun krijgt van de volksvertegenwoordiging en het vertrouwen geniet, is de situatie zoals die is. Wij hebben hier een bestuurder die strikt genomen – het is ook niet anders en dat gaan wij nu niet repareren – niet werkt op basis van een directe vertrouwensrelatie met een gekozen lichaam.

De commissaris van de Koning heeft natuurlijk ook twee rollen. Aan de ene kant is hij rijksheer en in die rol kan hij een aanwijzing krijgen van de Minister van BZK. Aan de andere kant is de CdK in de praktijk degene die voortdurend in Den Haag aanklopt. Hij of zij treedt dan nadrukkelijk op namens het achterland. Ik denk dat er heel veel ruimte is voor een Rijksvertegenwoordiger om op te treden, want niemand weerhoudt hem of haar ervan om in Den Haag aan te kloppen bij de fracties, de Kamer of de ministeries om aandacht te vragen voor het belang dat moet worden gediend. Daarvoor is nadrukkelijk alle ruimte. Met de formulering dat betrokkene onder mij valt, wil ik dus niet zeggen dat hij strikt een uitvoerder is van wat ik vind. Dat is meer onderdeel van een discussie die hier nu niet is aangekaart.

Als je de aansturing totaal eenduidig zou maken door te zeggen dat de liaisons van OCW en VWS onder de Rijksvertegenwoordiger vallen, is dat een heel inzichtelijke structuur. Dan weet iedereen waaraan hij toe is. De Rijksvertegenwoordiger kan dan aanwijzingen geven aan de betrokken liaison. Dan hol je de ministeriële verantwoordelijkheid van de Minister van OCW of VWS uit die een liaison op de eilanden heeft zitten om ervoor te zorgen dat er goed onderwijs- en volksgezondheidsbeleid wordt gevoerd.

Je zou het zo kunnen inrichten, maar daar is op 10-10-10 niet voor gekozen. Als je dat wilt heroverwegen, moet je dat niet ad hoc doen; dan moet het stelsel echt anders worden ingericht. Het kan, je kunt daar een schaalargument voor hebben. Je kunt zeggen: het gaat om 23.000 mensen, zet daar toch één bestuurder namens Nederland neer, ondersteund door wat mensen die kennis hebben van de departementale gebieden. De Minister van Onderwijs is dan echter niet meer verantwoordelijk voor het onderwijs op Bonaire. Dan moet je echt naar een andere structuur gaan. Ik houd de mensen op de eilanden wel voor dat het ook niet in het belang van de eilanden is om die structuur te kiezen. Tot dusver heb ik de indruk dat ik hen daarmee overtuig. Men kan nu, als men van mening is dat het beter moet met sociale zaken op Bonaire, de Minister van Sociale Zaken uitnodigen en vragen of hij wil komen kijken. Men kan de Staatssecretaris van EZ uitnodigen om te spreken over de vraag of het

koraalrif beter kan worden beschermd. Als het allemaal bij mij zit, heb ik een vast budget en dan moet het daarbinnen allemaal gebeuren. Mijn collega's zullen dan achterover leunen en verwijzen naar de BZK-begroting.

Ik denk dat het in de praktijk voor de eilanden goed uitpakt dat meerdere bewindspersonen in het kabinet zich ook politiek verantwoordelijk voelen voor hun beleidsterrein op de BES. Ik ben ook wel zo opportunistisch om daarbij aan te tekenen dat wat op de eilanden gebeurt, op de hele begroting van VWS en OCW relatief klein is. Men kan dan wat gemakkelijker zeggen: misschien moest er nog maar eens wat. Je ziet in ieder geval dat de budgetten de afgelopen jaren op al die terreinen fors zijn gestegen. In die context heb ik gesproken over het onder mij plaatsen van de Rijksvertegenwoordiger. Ik wilde daarmee niet zeggen dat hij alleen maar aanwijzingen mijnerzijds zou moeten uitvoeren.

De procedure is zo open als die kan zijn. De vacature wordt gepubliceerd in de Staatscourant, de Landscourant, het Afkondigingsblad, het Antilliaans Dagblad en de Amigoe. Het blijft dus niet beperkt tot de ABD. Na het debat in de Tweede Kamer vorige week hebben wij besloten de vacature te publiceren. De sollicitatietermijn sluit drie weken na openstelling. De selectiegesprekken worden medio juni gevoerd. Het is een krap schema. Eind juni wordt het gevoelen van de bestuurscolleges van de BES gepeld. Op 4 juli is er ministerraad. Het Koninklijk Besluit is gepland op 8 juli. De beëdiging zou dan in juli kunnen plaatsvinden. Als het allemaal zo lukt, kan nog voor de zomer een Rijksvertegenwoordiger worden benoemd.

De afpaling tussen rijkstaken en eilandstaken behoeft hernieuwde aandacht. De 10-10-10-evaluatie lijkt mij daarvoor de beste gelegenheid. Wij hebben advies gevraagd over de inrichting van de evaluatie. Die moet natuurlijk in die context vol met de eilanden aan tafel worden besproken. De heer Van Kappen vroeg of de Rijksvertegenwoordiger vergelijkbaar is met de special representative. De Rijksvertegenwoordiger heeft in ieder geval ruimte en verantwoordelijkheid, niet alleen voor de uitvoering, maar ook voor opvattingen als er nieuw beleid wordt gemaakt. Dat heb ik vorige week nog eens nadrukkelijk in de Tweede Kamer gezegd. Bij wetsvoorstellen of andere beleidsvoornemens kan de Rijksvertegenwoordiger voorstellen om het anders te doen. Ik neem een voorbeeld uit de wereld van I en M. Ik krijg nu wel eens te horen: er wordt aan de haven gewerkt, maar het zou beter zijn als aan de wegen of het vliegveld wordt gewerkt. Daar kunnen goede redenen voor zijn, maar de Rijksvertegenwoordiger zit er niets voor niets. Hij kan in Den Haag aan de bel trekken en vragen of er binnen het budget van het vakgebied wel de juiste keuzes worden gemaakt.

Mevrouw Quik vroeg of de Rijksvertegenwoordiger een eigen kantoor krijgt. Je zou het strikt genomen uit elkaar kunnen trekken, maar het wordt nu juist als beletsel ervaren dat binnen hetzelfde gebouw verschillende afdelingen zijn. Daarom komt de Rijksvertegenwoordiger aan het hoofd van RCN/Centraal te staan. Wij moeten natuurlijk ook rekening houden met de schaal. De sg is daar geweest. Hij heeft na samenspraak met velen de inrichting van de bestuurlijke structuur zo voorgesteld. Hij kan daarover alles vertellen als de leden meer details willen weten. Ik wijs er nog op dat veel ook afhankelijk is van de personele invulling. Het is maar net waar de accenten liggen en het is ook een beetje zoeken geweest. Het was voor een ieder in de eerste startjaren een lastige plek geweest om in te vullen. Op 10-10-10 is voor een bepaalde structuur gekozen. In abstracto werd gesteld: het is een onderdeel van Nederland en daar gelden Nederlandse wetten, de departementen zijn verantwoordelijk en daarop wordt de structuur ingericht. In de praktijk loop je dan tegen dingen op en het is geen schande om nu, drie jaar later, te concluderen dat het op een aantal punten anders moet.

De politieke cultuur ter plekke heeft natuurlijk ook wel tot conflicten geleid. De Rijksvertegenwoordiger gaat nu weg, maar de gezaghebber is al weg en de gedeputeerden zijn al weg. Ik maak mij wel eens zorgen over de behoorlijke turnover in de politieke bestuurders daar. Mevrouw Van Bijsterveld heeft gevraagd of betrokkene twee kanten op kan werken. Ja, dat is nadrukkelijk de bedoeling.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Ik dank de Minister voor de beantwoording en voor de nuances in het antwoord. Ik vraag nog aandacht voor twee punten.

In de eerste plaats voor de positie van de Rijksvertegenwoordiger ten opzichte van de Minister. Ik ga ervan uit dat de Rijksvertegenwoordiger een algemeen mandaat heeft dat door het kabinet wordt geformuleerd. Verder ga ik ervan uit dat aanwijzingen schriftelijk worden gegeven zodat ze ook controleerbaar zijn en de Minister daarover eventueel verantwoording kan afleggen aan de Tweede respectievelijk de Eerste Kamer. Ik begreep uit de woorden van de Minister dat de Rijksvertegenwoordiger de positie heeft om ook extern zijn standpunt te formuleren, zowel naar buiten als hem of haar dat uitkomt, bijvoorbeeld naar de pers, respectievelijk naar de eilanden, respectievelijk naar een van beide Kamers van deze Staten-Generaal. Ik wil dat precies weten.

De Minister heeft ook gezegd dat de Tweede Kamer wordt geïnformeerd in het geval van een conflict of een ander standpunt of als er een knoop moet worden doorgesneden. Ik zou het op prijs stellen als ook de Eerste Kamer wordt geïnformeerd. De vraag is nu of de Minister dit voorafgaande aan een besluit doet of nadat hij een besluit heeft genomen. Mijn tweede punt heeft betrekking op de bevoegdheden van de Rijksvertegenwoordiger. Welke bevoegdheden heeft hij ten opzichte van de liaisons? Ik moest denken aan de positie van de Permanente Vertegenwoordiger in Brussel. Daar maken de liaisons onderdeel uit van de Permanente Vertegenwoordiging. De PV heeft een functionele hiërarchie ten opzichte van de liaisons die een hiërarchische relatie onderhouden met hun departement. Is dat een constructie waarvan wij iets kunnen leren voor alle liaisons die geen onderdeel uitmaken van RCN/Centraal? Dat roept vervolgens de vraag op wat de positie van de Rijksvertegenwoordiger is ten opzichte van de overige departementen anders dan BZK. Hij of zij onderhoudt een bijzondere relatie met de Minister van BZK die de voordracht voor de benoeming doet. Is de Rijksvertegenwoordiger special representative in die zin dat hij willekeurig welke andere Minister kan benaderen zonder dat de Minister van BZK daarvoor toestemming geeft of daarover een opvatting moet ventileren?

Mevrouw **Quik-Schuijt** (SP): Ik zit ook nog te broeden op de positie van de liaisons en de opmerking dat de Ministers hen nu ter wille zijn omdat het maar zo'n klein plukje mensen is. Ik meen toch een soort moeheid te beluisteren. In de opstartfase is iedereen natuurlijk welwillend, maar ik vraag mij af of er een zekere materiaalmoeheid ontstaat als je dit een definitieve vorm geeft en alle liaisons via de eigen Minister over de eilanden gaan. Zou je op den duur toch niet moeten kiezen voor één persoon die de contacten tussen Den Haag en de eilanden behartigt waarbij de liaisons namens hun Minister met hem in overleg treden? Wat dit betreft sluit ik aan bij Thom de Graaf.

Ik lees dat Den Haag het beleid bepaalt en dat de Rijkscommissaris het op de eilanden uitvoert. Hier wordt het beleid mede bepaald door de Tweede Kamer. Hoe is de inbreng van de bestuurders op de eilanden?

De heer **Ganzevoort** (GroenLinks): Wij spreken over de eilanden alsof dat een geheel is. Een van de ervaringen in de afgelopen jaren is dat Saba en Statia grote afstand hebben ervaren. Dat is natuurlijk een uitvoerings-

kwestie, maar het is de vraag of de verhouding tussen de drie eilanden beter in balans kan worden gebracht dan nu het geval is, ook structureel.

De heer **Koole** (PvdA): De Minister wijst erop dat de structuur moest groeien na 10-10-10. In de loop van de jaren blijkt dat sommige zaken moeten worden bijgesteld. De Rijksvertegenwoordiger moet een volwaardig bestuurder zijn. Hoe voorkomt de Minister dat de volwaardig bestuurder zegt: daar ga ik niet over? Wij willen dat de Rijksvertegenwoordiger kan worden aangesproken op zijn daden. Dan moet hij ook bevoegdheden hebben. Tot nu toe kan hij zeggen dat hij niet over bepaalde beleidsonderdelen gaat; hij kan dan naar anderen verwijzen. Hoe wordt dat voorkomen?

De heer **Van Kappen** (VVD): Ik dank de Minister voor het glasheldere betoog. Ik ben op zoek naar de naden in het systeem. Je jasje scheurt ook altijd op de naden. Ik ben nog niet uit het punt van de ministeriële verantwoordelijkheid. Ik begrijp hoe dit in Nederland geregeld is. De Minister-President is niet verantwoordelijk, de Ministers zijn verantwoordelijk voor hun beleidsterrein. Dat vertaalt zich naar de situatie op de BES. Dan kom ik op de positie van de liaisons die opereren binnen de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de Ministers. Welke gezagsverhouding is er tussen de Rijksvertegenwoordiger en de liaisons? De Minister zegt dat hij misschien wat kan schuiven tussen de haven en de wegen en omgekeerd. Ik begrijp niet helemaal hoe dat werkt. Als je in goede harmonie samenwerkt, zal die situatie zich niet voordoen, maar hoe ga je daarmee om als er een meningsverschil tussen de Rijksvertegenwoordiger en de liaison is, dat wil zeggen de Minister die door de liaison wordt vertegenwoordigd? Hoe gaan wij daarmee om of wachten wij af hoe dit verloopt?

Minister **Plasterk**: Voorzitter. Ik begin met de positie van de Rijksvertegenwoordiger ten opzichte van de Minister. De Rijksvertegenwoordiger heeft inderdaad een algemeen mandaat van het kabinet. De CN-tafel speelt een centrale rol bij het bepalen van het mandaat. De lokale bestuurders, de Rijksvertegenwoordiger en de liaisons zitten daar aan tafel. Op die plek wordt het beleid gemaakt en daar komt werkende weg veel van het mandaat vandaan. Ik zal geen opdrachten geven aan de Rijksvertegenwoordiger voor wat hij op bepaalde terreinen zou moeten doen. Dat heb ik tot nu toe ook niet gedaan. Eventuele expliciete aanwijzingen worden schriftelijk verstrekt. Ik kan daarover dan verantwoording afleggen.

De Rijksvertegenwoordiger kan net als de CdK een standpunt innemen in de publiciteit. Een bewindspersoon kan dat misschien lastig vinden, maar dat heeft hij met CdK's ook wel eens. Het is niet anders; dat is democratie. De heer De Graaf heeft gevraagd of ik de Kamer voor of na mijn besluit zal informeren. Ik benadruk dat het in vrijwel geen enkel geval om mijn besluit zal gaan. Als de Minister van OCW voorstelt om een universiteit te bouwen, kan de Rijksvertegenwoordiger zeggen: dat is onzin want er is nog niet eens een fatsoenlijke middelbare school, begin daar mee. Hij zal zich dan tot de liaison richten met de vraag: waar zijn jullie mee bezig? Als de liaison dan antwoordt: ik heb een opdracht en wij gaan een universiteit bouwen, kan de Rijksvertegenwoordiger, als de liaison persisteert, aan de noodrem trekken en een brief sturen aan de Minister van OCW met een afschrift aan de Minister van BZK. Dan moet er eigenlijk nog een stapje tussen zitten opdat ik naar de collega van de OCW kan gaan met de vraag of hij bij zijn besluit blijft en of daarover wel goed is nagedacht. Als de Minister van OCW door de bocht gaat, is het opgelost. Dat is dan in feite het gevolg van het ingrijpen van de Rijksvertegenwoordiger. Als de Minister van OCW persisteert, is dat staatsrechtelijk aan hem. De Rijksvertegenwoordiger mag dat dan publiek maken. Die extra verant-

woordelijkheid is nu vastgelegd. Dan stuurt hij een brief aan de Tweede Kamer waarin hij schrijft dat hij dat onverstandig vindt. Ik heb toegezegd dat zo'n brief ook naar de Eerste Kamer zal worden gestuurd. Met zo'n publieke melding staat er een forse stok achter de deur. De betrokken Minister kan dan ter verantwoording worden geroepen. Uiteindelijk blijft het als het over onderwijs gaat, natuurlijk een beslissing van de Minister van Onderwijs. Hij kan dit dan echter niet in een achterkamer regelen; hij moet het publiek verantwoorden.

De heer De Graaf verwees voor de bevoegdheden van liaisons naar het PV-model. De sg heeft het ook met zo veel woorden voorgesteld: vergelijk het met de rol van de Permanente Vertegenwoordiger in Brussel. Daarbij is sprake van aansturing zonder hiërarchische verantwoordelijkheid voor de inhoudelijke beslissingen, want die worden uiteindelijk in Den Haag genomen. De sg kan desgewenst nog antwoorden op detailvragen over de inrichting van het bureau.

Mevrouw Quik zei dat Den Haag het beleid bepaalt. Die indruk wil ik wegnemen. Het is de bedoeling dat de CN-tafel in hoge mate het beleid bepaalt.

Mevrouw **Quik-Schuijt** (SP): Daar zit toch niemand van de eilanden in? Dat is wel het geval in de CN-week, maar daar wordt, voor zover ik weet, geen beleid bepaald en aan de CN-tafel wel. Ik heb begrepen dat de bestuurders van de eilanden niet betrokken zijn bij de CN-tafel.

Minister **Plasterk**: Dank voor de correctie. In de CN-week zitten de bestuurders aan tafel en daar worden de meerjarenplannen en het inhoudelijk beleid gemaakt. Dat verschuift niet van maand tot maand. De klacht van Saba en Statia is bekend. Ik heb daar de zittend vertegenwoordiger wel eens naar gevraagd. Hij heeft toen zijn agenda getrokken en laten zien dat hij gerekend naar het aantal inwoners, evenredig veel tijd doorbrengt op Saba en Statia. Je moet dit natuurlijk in proporties zien, maar wat je ook doet, dit gevoel zal toch altijd wel enigszins blijven bestaan bij deze twee kleine bovenwindse eilanden.

Misschien mag ik in dit kader een anekdote vertellen. Op Bonaire werden de Koning, de Rijksvertegenwoordiger, de gezaghebber en ik aangesproken door iemand die gedurende tien minuten zijn verontwaardiging uitte over het feit dat er op het eiland geen referendum was gehouden. En toen riep hij: niemand hoort ons hier! Daar stonden ook camera's bij; u hebt het misschien wel gezien. Er zijn weinig burgers in dit Koninkrijk die zo veel bestuurslagen tegelijk te spreken krijgen.

Die vergelijking is echter niet helemaal eerlijk. Je kunt natuurlijk zeggen: Saba heeft 2.000 mensen en zonder de school maar 1.500, maar de problematiek is ook anders dan in een flatblok in Leiden-Noord. Je mag het ook niet helemaal op het aantal burgers afrekenen.

De boodschap is echter helder: wees voldoende op Saba en Statia om ervoor te zorgen dat zij zich niet veronachtzaamd voelen.

De heer **Ganzevoort** (GroenLinks): Dit lijkt mij echter bij uitstek het moment om dit mee te nemen, nu er verwachtingen worden gewerkt en aan de nieuwe Rijksvertegenwoordiger kan worden voorgehouden hoe deze verwachtingen een rol spelen.

Minister **Plasterk**: Dat is helder. De Rijksvertegenwoordiger kan niet overal even veel tijd doorbrengen. Hij zal de plaats waar hij zo'n drie kwart van zijn tijd doorbrengt, als de vaste werkplek beschouwen. De ambts-woning staat op Bonaire. Dat scheidt natuurlijk een beeld van een bestuurder van Bonaire die af en toe op Saba en Statia komt. Hij zal daaraan moeten werken.

De heer Koole heeft gevraagd of de Rijksvertegenwoordiger een volwaardig bestuurder is die kan zeggen: daar ga ik niet over. De

noodprocedure is de stok achter de deur. De Rijksvertegenwoordiger kan het hogerop zoeken. Ik hoop dat die procedure niet nodig is, maar meer als een mogelijkheid achter de hand wordt gehouden. Overigens weerhoudt niets de Rijksvertegenwoordiger ervan om te bellen met mensen in Den Haag opdat zij weten wat er gebeurt. Dat doen burgemeesters en CdK's ook voortdurend.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Het is cruciaal om dat hier nog eens vast te leggen, want dat is het grote verschil met een rijksambtenaar. Als de Minister nu expliciet zegt dat er niets op tegen is als de Rijksvertegenwoordiger Kamerleden en andere mensen tussendoor belt, kan dat dus nooit tegen hem of haar worden gebruikt. Dan kan niet worden gezegd: je bent niet loyaal, want je informeert voortdurend allerlei andere mensen en je klopt bij anderen aan de deur. Dat onderscheid is belangrijk.

Minister **Plasterk**: De sg vraagt terecht of dit ook nooit tegen de Minister kan worden gebruikt. Je moet daar als verstandig bestuurder natuurlijk ook met verstand mee omgaan. Dat weet de heer De Graaf beter dan wie dan ook. De CdK die in alle kranten roept dat het kabinet niet wijs is, bewijst zijn provincie uiteindelijk ook geen dienst. Het moet dus wel met bestuurlijk verstand gebeuren.

De heer Van Kappen vroeg naar de ministeriële verantwoordelijkheid. Ik benadruk dat die blijft bestaan. Als er bijvoorbeeld Kamervragen komen over de ezels op Statia, wat onlangs het geval was, dan gaan die naar de Staatssecretaris van EZ. Zij heeft die kwestie aangepakt. Ik wil niet zeggen dat die daarmee is opgelost, maar er is in ieder geval het een en ander gedaan door de bewindspersoon die daarvoor verantwoordelijk is. Voor de naad waarover de heer Van Kappen sprak, is de noodremprocedure bedacht.

De heer **Van Kappen** (VVD): Ik heb nog een vraag over de procedure. De huidige Rijksvertegenwoordiger gaat 1 mei weg. Wat gebeurt er in de tussentijdse periode? Ontstaat er geen bestuurlijk vacuüm?

Minister **Plasterk**: Voor de tussentijd is de heer Julian Woodley als waarnemend Rijksvertegenwoordiger aangewezen. Deze periode valt grotendeels in de zomer en dat is over het algemeen geen beleidsrijke periode.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Ik heb nog een puur informatieve vraag. De vacature wordt nu ieder moment opengesteld. Er is een sollicitatietermijn van drie weken. Wat gebeurt er als er een briljante kandidaat komt die meer tijd nodig heeft? Wanneer moet de nieuwe Rijksvertegenwoordiger echt aantreden?

Minister **Plasterk**: Dit is het bestcasescenario. Er kan vertraging optreden doordat een van de stappen langer duurt. Wellicht zegt betrokkene dat hij pas per 1 september die plaats kan innemen. Dan moet de plaatsvervanger langer blijven en moet de afweging worden gemaakt of de kandidaat het waard is om op te wachten.

De heer **Van Kappen** (VVD): Ik heb nog een vraag uit nieuwsgierigheid en belangstelling. Hoe is de sollicitatiecommissie samengesteld, ambtelijk of ook politiek of een mix van beide?

De heer **Van Zwol** (secretaris-generaal): Het voorstel is dat ondergetekende, een enkele andere departementale vertegenwoordiger en iemand van de leiding van de Algemene Bestuursdienst de eerste selectieronde doen, omdat zij ervaring hebben met deze benoemingsprocedures. In de tweede ronde zal de Minister de eindgesprekken voeren.

Daarna worden de bestuurscolleges gehoord.

De **voorzitter**: Ik dank de Minister en zijn ambtenaren voor hun tijd en moeite.

Sluiting 14.25 uur.